

Rundskriv 2024-9

Dato: 26.04.2024

Erstatter rundskriv: 2023-17

Forvaltningsansvar og saksbehandling - Tilskudd til siidaandeler og reinlag

Innhold

Innledning.....	4
Oversikt over endringer	4
1 Hvem har ansvar for hva.....	4
Statsforvalteren	4
Landbruksdirektoratet	5
2 Saksbehandlingssystemet.....	5
2.1 Søknader som ikke leveres i den digitale søknadsløsningen.....	5
2.2 Kontroll av søknadsfrist.....	5
2.3 Dispensasjon fra søknadsfristen	6
2.4 Sikkerhet i saksbehandlingssystemet.....	6
2.4.1 Tilgangskontroller i saksbehandlingssystemet	7
2.4.2 Behandling av personopplysninger	7
2.4.3 Utlevering av personopplysninger	8
2.4.4 Konfidensialitet og taushetsplikt	8
2.4.5 Melding om brudd på personopplysningssikkerhet	8
2.5 Kontrollstøtte i saksbehandlingssystemet	8
2.6 Rapporter i saksbehandlingssystemet.....	9
2.7 Arkivering	10
2.8 Endring og registrering av kontaktopplysninger	10
3 Rammer og krav for saksbehandlingen.....	10
3.1 Økonomiregelverkets krav om kontroll	10
3.2 Kontroll av opplysninger fra søker	11
3.3 Forvaltningsloven og forvaltningsprinsippene	12
3.3.1 Vurdere habilitet	12
3.3.2 Veiledningsplikten.....	12
4 Informasjon til søkere om tilskuddene	13

4.1 Lyse ut tilskuddet	13
4.2 Veiledningsmateriell	13
5 Saksbehandling.....	13
5.1 Vurdering og kontroll av vilkårene i forskriften.....	14
5.1.1 Vilkår som må være oppfylt for alle søkere	14
5.1.2 § 3 Generelle vilkår for tilskudd	14
5.1.3 § 4 Vilkår om reintallet for siidaene	16
5.1.4 § 5 Utmåling av tilskudd ved overskridelse eller økning i reintallet	17
5.2 Vilkår for de ulike ordningene	17
5.2.1 § 7 Særskilt driftstilskudd til ungdom	17
5.2.2 § 8 Særskilt driftstilskudd til kvinner	17
5.2.3 § 9 Etableringstilskudd	18
5.2.4 § 10 Produksjonspremie.....	18
5.2.5 § 11 Kalveslaktetilskudd	19
5.2.6 § 12 Ektefelle-/samboertillegg	19
5.2.7 Adgang til å innhente opplysninger	20
5.2.8 Vurdere dispensasjon.....	20
5.2.9 Vurdere avkorting i og/eller tilbakehold av tilskuddsutbetalingen.....	20
6 Vedtak og utbetalinger	23
6.1 Statsforvalter fattar vedtak om å tildele tilskudd	23
6.1.1 Tilskuddsbrev.....	23
6.2 Utbetaling og kontonummer	23
6.3 Krav til kontroll ved endelig godkjenning av søknaden	24
6.3.1 Krav til utøvelse av budsjettdisponering.....	24
6.3.2 Attestasjon	25
6.3.3 Arbeidsdeling	25
6.3.4 Roller i saksbehandlingssystemet for endelig godkjenning.....	25
7 Behandling av klager	25
7.1 Mottak av klager	25
7.2 Vurdering av klager	25
7.2.1 Vilkår for å kunne ta klagen til behandling.....	26
7.2.2 Vurderingen	26
7.2.3 Ugyldige vedtak	27
7.2.4 Sakskostnader ved endring til gunst	27
7.3 Oversendelse til Landbruksdirektoratet.....	27
7.3.1 Oversendelsesbrevet.....	27
7.3.2 Orientering til klager	28
7.3.3 Behandling hos Landbruksdirektoratet.....	28
8 Behandlingen av feilutbetalinger	28

8.1 For lite utbetalt tilskudd	28
8.2 For mye utbetalt tilskudd	28
8.2.1 Vurderingen	29
8.2.2 Renter	30
8.2.3 Varsel om omgjøring, tilbakekreving og illeggelse av renter.....	30
8.2.4 Innkreving av tilbakebetalings- og avkortingsbeløp.....	30

Innledning

Rundskrivet beskriver instruksjer og retningslinjer for saksbehandling og kontroll av søknad om tilskudd til siidaandeler og reinlag. Sentrale krav og føringer for saksbehandlingen som følger av forvaltningsloven og økonomiregelverket er belyst i rundskrivet.

Rundskrivet må leses i sammenheng med

- kommentarer til regelverk, Rundskriv 2024/8
- kontroll med tilskuddsforvaltningen 2024
- Melding om reindrift – Forvaltningsansvar og saksbehandling
- Brukerveiledning

Det er Reinlag eller leder av siidaandel som søker tilskudd. I rundskrivet bruker vi samlebetegnelsen «søker».

Oversikt over endringer

Rundskrivet har fått en helhetlig gjennomgang og er derfor endret fra forrige versjon. Gjennomgangen er gjort i forbindelse med digitalisering av fagsystemene, med introduksjon av nytt digitalt system for innsending av melding om reindrift og søknad om tilskudd, og søknadsbehandling.

1 Hvem har ansvar for hva

Tilskuddsordningene skal forvaltes tråd med reglene i forskrift, reindrifftsavtalen, og de forutsetninger og økonomiske rammer som Stortinget har fastsatt. Landbruks- og matdepartementet følger opp Stortingets vedtak og forutsetninger i årlig tildelingsbrev til forvaltningen. Landbruks- og matdepartementet har det overordnede ansvaret for at tilskuddsmidlene forvaltes i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger, og for å fastsette regelverk og vilkår som er nødvendig for å sikre dette.

Landbruksdirektoratet har ansvar for å forvalte virkemidlene i reindrifftsloven og i reindrifftsavtalen. Forvaltning av tilskudd til siidaandeler og reinlag er delegert til statsforvalter. I å forvalte virkemidlene har Landbruksdirektoratet et ansvar for å veilede statsforvaltere i tilskuddsforvaltningen. Rundskrivet er ment å klargjøre ansvar og oppgaver for tilskuddsforvaltningen.

Statsforvalteren

Statsforvalter er vedtaksmyndighet for tilskudd til siidaandeler og reinlag. Det innebærer i grove trekk at statsforvalter har ansvar for å

- utlyse tilskuddene
- informere og veilede om regelverket og om søknadsprosessen
- etablere kontroll med saksbehandlingen i tråd med rammer og krav
- administrere brukertilganger til saksbehandlingssystemet
- saksbehandle søknader og fatte vedtak om tilskudd
- behandle feilutbetalinger

- forberede eventuell klage til Landbruksdirektoratet

Oversikten er ikke utfyllende, for en mer detaljert beskrivelse av statsforvalters oppgaver må dette dokumentet gjennomgås i sin helhet.

Landbruksdirektoratet

Landbruksdirektoratet har ansvaret for

- regelverksforvaltning og -utvikling
- å utarbeide søknadsskjema og veiledningsmateriell
- drift, vedlikehold og videreutvikling av saksbehandlersystemet
- utarbeidelse av utfyllende kommentarer til regelverket
- utarbeidelse av rundskriv for forvaltningsansvar og saksbehandling – dette dokumentet
- å behandle klager på vedtak fattet av statsforvalter
- å utbetale tilskuddene
- regnskapsføring og rapportering til Landbruks- og matdepartementet
- å vurdere og avgjøre dispensasjoner som ikke statsforvalteren har ansvar for
- å kontrollere at statsforvalter utfører sine oppgaver på forsvarlig måte og i henhold til etablert intern kontroll
- å veilede statsforvalter om regelverket for siidaandeler og reinlag og om bruk av saksbehandlingssystemet

2 Saksbehandlingssystemet

Søknader om tilskudd til siidaandeler og reinlag skal behandles i det elektroniske saksbehandlingssystemet. For å få tilgang til saksbehandlingssystemet, må saksbehandler først ha tilgang til Landbruksdirektoratets elektroniske tjenester. Statsforvalteren administrerer selv tilgangene til egne ansatte og skal ha egen brukeradministrator.

Veiledning i pålogging i Landbruksdirektoratets elektroniske tjenester er tilgjengelig på Landbruksdirektoratet sine nettsider i [«Hvordan får jeg tilgang til Landbruksdirektoratets digitale tjenester?»](#).

2.1 Søknader som ikke leveres i den digitale søknadsløsningen

Siidaandelsledere kan fortsatt levere søknad utenom den digitale søknadsløsningen. Saksbehandler må da registrere mottatt søknad i saksbehandlingssystemet før videre saksbehandling kan skje. Etter at søknad er registrert behandles søknaden på vanlig måte.

Siidaandelsledere som ikke benytter seg av den digitale løsningen vil ikke kunne se opplysninger som er registrert fra slakteri. Søkeren kan be statsforvalteren om å få disse opplysningene tilsendt, og veiledes om at opplysningene brukes til behandling av søknaden.

Søkerne bør anmodes om å søke elektronisk.

2.2 Kontroll av søknadsfrist

Løsningen kontrollerer om søknaden er levert innen frist (både digital og ikke digital). Dersom fristen ikke er overholdt vil det fremgå for saksbehandler i saksbehandlingssystemet som en varselmelding.

2.3 Dispensasjon fra søknadsfristen

Statsforvalteren kan dispensere fra søknadsfristen dersom søker av særlige grunner ikke kan levere søknaden innen 31. mai. I slike tilfeller bør søker begrunne årsaken til at søknaden leveres for sent.

At noe er «særlige grunner» innebærer som hovedregel at det må være en spesiell og uvanlig situasjon, som avviker fra det normale. Slike situasjoner kan for eksempel være dersom siidaandelsleder eller representant for reinlaget blir alvorlig skadet eller syk, eller ved uforutsette hendelser som ekstremvær, skred, ulykke etc. som påvirker innsending av søknaden. Statsforvalteren må gjøre en skjønnsmessig vurdering av den konkrete situasjonen.

Forskriften sier ikke at det må søkes om dispensasjon. Det er statsforvalteren som må vurdere om det skal gis dispensasjon ut fra de opplysningene som foreligger i saken. Hvis søker ikke har gitt (nok) opplysninger i søknaden, må statsforvalteren vurdere om det skal etterspørres ytterligere opplysninger fra søker som kan bidra til å opplyse saken, jf. forvaltningsloven §§ 11 og 17.

Statsforvalterens vurdering av om det kan gis, eller ikke gis dispensasjon fra søknadsfristen, kan fremgå i et eget dispensasjonsvedtaksbrev. Alternativt kan statsforvalteren gjøre dispensasjonsvurderingen i den digitale løsningen under samlefeltet «Begrunnelse» ved behandling av søknaden. I tilskuddsbrevet vil det fremkomme en standardtekst når dispensasjon er gitt. Vedtak om dispensasjon skal arkiveres på samme sak som søknaden og vedtak om tilskudd, se pkt. 2.7.

2.4 Sikkerhet i saksbehandlingssystemet

I saksbehandlingssystemet er det etablert tilgangskontroller som skal sikre mot uautoriserte endringer, tilganger, utlevering av sensitiv informasjon eller ødeleggelse av data. Tilgangskontrollene er basert på at alle brukere har en personlig identifikasjon og tilgangsrettigheter tilpasset de oppgaver vedkommende har.

For å få tilgang til saksbehandlingssystemet må saksbehandler hos statsforvalteren logge seg på saksbehandlingssystemet ved å bekrefte at de er autorisert til å ha tilgang til systemet.

Statsforvalteren skal rapportere sikkerhetshendelser og svakheter knyttet til Landbruksdirektoratets saksbehandlingssystem til adressen sikkerhet@ldir.no.

Sikkerhetshendelser kan variere fra bevisst eller utilsiktet tilgang til systemet, utlevering av sensitive data, manipulasjon av informasjon eller ødeleggelse av data. En svakhet ved systemet er en egenskap som gjør det sårbart og som kan utnyttes enten ved uhell, av personer som ikke har til hensikt å forårsake skade, og av personer med onde hensikter.

Statsforvalterne som bruker saksbehandlingssystemet, har ansvar for å utarbeide egne rutiner for saksbehandlingen. Det gjelder bl.a. tilgangskontroller, behandling av personopplysninger, konfidensialitet og taushetsplikt og melding om brudd på personopplysningssikkerhet.

2.4.1 Tilgangskontroller i saksbehandlingssystemet

Statsforvalter administrerer og gir tilganger til saksbehandlingssystemet. I systemet brukes tildeling av roller som modell for å styre hva saksbehandler kan gjøre i saksbehandlingssystemet. En person kan ha flere roller i saksbehandlingssystemet, men tilgang skal kun gis til de som har et tjenstlig behov.

I saksbehandlingsløsningen er det tilgjengelig følgende roller:

REINDRIFT_LES	Se informasjon om personer, siidaandeler inkludert melding om reindrift, siidaer, distrikter og reinbeiteområder
REINDRIFT_SB	Se og endre informasjon om personer, siidaandeler inkludert melding om reindrift, siidaer, distrikter og reinbeiteområder
SOT_LES	Se saker om tilskudd til siidaandeler og reinlag
SOT_SB	Saksbehandle og sende til godkjenning saker om tilskudd til siidaandeler og reinlag
SOT_GODKJ	Godkjenne saker om tilskudd til siidaandeler og reinlag. Merk at de som får denne rollen må ha dokumentert delegert budsjett disponeringsmyndighet for ordningen

Kun ansatte med budsjett disponeringsmyndighet kan tildeles godkjennerrolle. Forespørsel om tilgang skal komme fra brukerens leder, etter vurdering av tjenstlig behov.

2.4.2 Behandling av personopplysninger

Statsforvalterne behandler personopplysninger når det er nødvendig for å beregne tilskudd til siidaandeler og reinlag. Personopplysningene brukes først og fremst i forbindelse med behandling av søknader og klager, utbetalinger, fakturering og kontroll. Statsforvalterne selv er behandlingsansvarlig og har informasjonsplikt overfor søker etter personvernregelverket.

Personopplysninger er alt av opplysninger og informasjon som kan bidra til å identifisere enkeltperson. Personopplysninger skal

1. henføres til rett identifisert person
2. være riktige og ajourførte
3. ikke benyttes til formål som er uforenlig med behandlingsgrunnlaget.

Personopplysninger er for eksempel navn, adresse, telefonnummer, kontonummer, fødselsnummer og personopplysninger om helseforhold. Merk at listen ikke er uttømmende, alt som sier noe om en person er en personopplysning

Personopplysninger om etnisitet og helseopplysninger er personopplysninger av særlig kategori. Det er strengere regler til behandling og utlevering av disse.

Landbruksdirektoratet har en personvernerklæring som informerer de registrerte om hvordan vi behandler personopplysninger som samles inn i forbindelse med forvaltningen av tilskudd.

- [Landbruksdirektoratets personvernerklæring](#)

2.4.3 Utlevering av personopplysninger

Statsforvalterne kan få spørsmål om å utlevere personopplysninger fra saker i saksbehandlingssystemet. Utlevering er en type behandling av personopplysninger etter personvernregelverket. I henhold til dette regelverket er det den behandlingsansvarlige som må vurdere om utlevering kan skje etter personvernforordningen, eller om det er snakk om en innsynsforespørsel etter offentleglova.

Når statsforvalterne behandler personopplysninger i forbindelse med vedtak om tilskudd, er det statsforvalterne som er behandlingsansvarlig. Dette gjelder selv om det er Landbruksdirektoratet som drifter eller forvalter systemene. I saker om tilskudd til siidaandeler og reinlag må derfor statsforvalterne selv vurdere om de kan utlevere de aktuelle personopplysningene eller ikke.

2.4.4 Konfidensialitet og taushetsplikt

Konfidensialitet skal ivareta taushetsplikten og ellers sikre mot at uvedkommende får kjennskap til opplysningene. Dette innebærer blant annet at personer utenfor statsforvalteren ikke skal kunne få uautorisert tilgang til personopplysninger. For å sikre konfidensialitet for personopplysninger skal ledelsen hos statsforvalteren sikre at alle som gis tilgang har taushetsplikt, og at de er bevisst taushetspliktens innhold og omfang.

Autorisasjon kan bare gis i den grad det er nødvendig for personens rolle/arbeid, er begrunnet i tjenstlige behov og er i henhold til bestemmelser om taushetsplikt.

2.4.5 Melding om brudd på personopplysningssikkerhet

Brudd på personopplysningssikkerhet skal meldes som avvik. Et avvik er en situasjon der noe går galt eller der noen bryter regler eller prosedyrer. Dette kan omfatte følgende:

- Urettmessig tilgang til personopplysninger: Dette skjer hvis personopplysninger blir tilgjengelige for noen som ikke skulle ha sett dem. Dette er en alvorlig sak, og må rapporteres umiddelbart.
- Brudd på regler og prosedyrer: Dette kan skje hvis noen ikke følger etablerte retningslinjer for behandling av personopplysninger.
- Brudd på personopplysningssikkerheten: Dette inkluderer brudd som fører til utilsiktet eller ulovlig ødeleggelse, tap, endring, ulovlig spredning eller uautorisert tilgang til personopplysninger som er overført, lagret eller på annen måte behandlet.

Ansatte hos statsforvalteren skal melde brudd på personopplysningssikkerhet i saksbehandlingssystemet til personvernombud@landbruksdirektoratet.no. Melding av brudd på personopplysningssikkerhet utenfor saksbehandlingssystemet meldes etter Statsforvalterens interne rutiner.

2.5 Kontrollstøtte i saksbehandlingssystemet

I saksbehandlingssystemet gjøres det kontroll av opplysningene i saken mot vilkår. Opplysninger i saken hentes fra søknaden og fra

- ✓ Landbruksregisteret
- ✓ Melding om reindrift
- ✓ Medlemmer i siidaandelen
- ✓ Bruksregler
- ✓ Slaktebasen
- ✓ Skatteetaten

Resultatet av denne kontrollen vil være at saksbehandlingssystemet enten viser status

- ✓ «OK» og en grønn hake
- ✓ «IKKE OK» og et rødt kryss

Ved status «OK» har saksbehandlingssystemet kontrollert opplysningene i saken og kommet frem til at vilkåret er oppfylt. Saksbehandler trenger da i hovedsak kun å vurdere kontroll av opplysninger som søker har oppgitt i søknaden.

Dersom saksbehandlingssystemet har kommet frem til at vilkårene er oppfylt beregner systemet de enkelte tilskuddene.

Dersom kontrollen resulterer i status «IKKE OK» må statsforvalter følge opp årsaken.

Dersom grunnvilkåret om reintall vurderes til «IKKE OK» og saksbehandler har krysset av på dispensasjon vil saksbehandlingssystemet gi en stoppmelding med:

«Du kan ikke benytte den generelle dispensasjonsmuligheten når vilkår om reintall ikke er oppfylt. Dersom du ønsker å dispensere fra vilkåret om reintall, må du endre fastsatt øvre reintall for siidaandelen og benytte unntaksregel 4a-e».

Saksbehandler må da legge inn midlertidig fastsatt øvre reintall.

Saksbehandlingssystemet vil også i enkelte tilfeller kunne gi en stoppmelding som saksbehandler må behandle for å kunne fatte vedtak.

Hvilke maskinelle kontroller som gjøres av de enkelte vilkår er nærmere beskrevet i kapittel 5.

2.6 Rapporter i saksbehandlingssystemet

I saksbehandlingssystemet er det mulighet å hente ut fire rapporter:

- MOR
- Slaktebasen
- Demografi
- Statistikk tilskuddsbehandling

Rapportene kan brukes til utarbeiding av statistikk og analyser. Rapportene kan også brukes til utarbeiding av risikovurderinger.

2.7 Arkivering

Når søknad om tilskudd til siidaandeler og reinlag er sendt inn, vil søker få en kvittering på dette i sin innboks i Altinn. Det opprettes samtidig en sak i arkiv hos statsforvalter hvor kopi av kvittering lagres.

Søknad om tilskudd behandles i saksbehandlingssystemet.

Vedtak om innvilgelse/avslag opprettes i saksbehandlingssystemet og sendes søker og til statsforvalters arkiv. Vedtaket arkiveres i samme sak som søknaden i arkivet.

Øvrig korrespondanse må Statsforvalter selv sørge for arkivering av.

Statsforvalteren er ansvarlig for at eventuelle taushetsbelagte opplysninger skjermes i statsforvalterens arkivsystem.

2.8 Endring og registrering av kontaktopplysninger

Søknad om tilskudd benytter kontaktopplysninger fra [Kontakt- og reservasjonsregisteret](#). Siidaandelsleder eller kontaktperson for reinlag må selv endre kontaklinformasjon eller reservere seg mot digital kommunikasjon med det offentlige ved å logge seg inn i Kontakt- og reservasjonsregisteret.

Ved opprettelse av nye siidaandeler må statsforvalter registrere kontaktopplysningene til leder av siidaandelen.

Siidaandeler eller reinlag som oppdager at det er registrert feil leder, må kontakte statsforvalter.

3 Rammer og krav for saksbehandlingen

Statsforvalteren skal behandle søknader om tilskudd til siidaandeler og reinlag i henhold til økonomiregelverket i staten, forvaltningsloven, tilskuddsregelverket og annet relevant regelverk. Statsforvalteren må etablere en internkontroll som sikrer at oppgavene ivaretas og at regelverket blir fulgt når søknader om tilskudd til siidaandeler og reinlag skal behandles. Les mer om dette i veilederen «Kontroll med tilskuddsforvaltningen 2024».

3.1 Økonomiregelverkets krav om kontroll

Økonomiregelverkets krav om å etablere internkontroll handler om å sikre en korrekt og effektiv saksbehandling. Statsforvalter skal etablere rutiner og tiltak for å forebygge, avdekke og korrigere feil og mangler. Det kan for eksempel være å etablere rutiner som sikrer at krav til habilitet vurderes i den enkelte sak, eller hvordan vilkår for tilskudd skal vurderes. Disse rutineene må statsforvalter ha vurdert og etablert før arbeidet med å behandle søknaden starter. Det er ledelsen som har ansvaret for å påse at internkontrollen er tilpasset risiko og vesentlighet, at den fungerer på en tilfredsstillende måte og at den kan dokumenteres.

Internkontroll handler om

- risikovurderinger, i motsetning til tilfeldige og unødvendige kontrollaktiviteter
- formalisering, herunder dokumentasjonsrutiner – i motsetning til sedvane og andre udokumenterte rutiner. En formalisering vil gjøre internkontrollen mindre personavhengig, og dermed mindre sårbar for utskifting av saksbehandlere.
- systematisering, herunder rutiner for oppfølging av etterlevelse og vedlikehold av kontrollsystemet – i motsetning til engangs- og ad hoc-kontrollaktiviteter.

God praksis for en helhetlig risikovurdering vil være at mislighetsvurdering inngår i risikovurderingene. Mislighet er en bevisst handling av ansatt hos statsforvalter, alene eller i samarbeid med andre, som opptrer uredelig for å oppnå en urettmessig fordel.

Formålet med krav til kontroll med saksbehandlingen er todelt. Kravene er satt for å bidra til en effektiv og hensiktsmessig forvaltning. Samtidig vil det styrke tilliten til ordningene. Statsforvalters etterlevelse av kravene bidrar til å opprettholde legitimiteten av ordningene. Kravet til internkontroll innebærer også at statsforvalter gis rom for å gjøre tilpasninger med bakgrunn i vurdering av risiko og vesentlighet tilpasset den enkeltes embetets egenart.

Økonomiregelverket kapittel 6 regulerer tilskuddsforvaltningen. Med tilskuddsforvaltning menes hele prosessen fra utlysning av tilskuddene til søknadsbehandling og utbetaling. Dette innebærer også oppfølging og kontroll.

3.2 Kontroll av opplysninger fra søker

De sentrale bestemmelsene om vurdering og kontroll av informasjon fra søker (tilskuddsmottaker) finner vi i økonomiregelverket pkt. 6.3.8.2 og forvaltningsloven § 17. Økonomiregelverket fastslår at informasjon fra søker som har betydning for søknadsbehandlingen skal kontrolleres.

Utredningsplikten etter forvaltningsloven § 17 innebærer at opplysningene må vurderes før det treffes en beslutning. Begge bestemmelsene forutsetter at kontrollene skal ha et rimelig omfang i forhold til kost/nytte.

Statsforvalteren skal kartlegge henholdsvis risiko for at det oppstår feil på grunn av problemer med fortolkning av tilskuddsvilkårene, og risiko for uregelmessigheter (feilopplysninger fra søker).

Kartleggingen av risiko skal gi føringer for hva som eventuelt skal kontrolleres nærmere, og hvordan kontrollene kan gjennomføres. Slik danner risikovurderingene terskel for kontroll av opplysninger i søknadene.

Kontrollene skal ha et rimelig omfang i forhold til nytten og kostnadene ved den. I kap. 5 i dette rundskrivet gis det en beskrivelse av hvilke krav som stilles til behandlingen av de enkelte tilskuddene i ordningen, og eksempler på hvordan opplysningene kan kontrolleres.

Gjennomførte kontrolltiltak skal dokumenteres på en tilfredsstillende måte. Det å dokumentere de kontroller man har gjort er et virkemiddel for å sikre etterprøvnbarhet. Målet er ikke å dokumentere mest mulig, men å dokumentere de kontroller som er gjort som anses som en nødvendig del av grunnlaget for vedtaket om tilskudd.

3.3 Forvaltningsloven og forvaltningsprinsippene

Reglene om habilitet, veiledningsplikt, saksbehandlingstid og taushetsplikt i forvaltningsloven gjelder for alle forvaltningsorganer. Et grunnprinsipp er at forvaltningen skal være forsvarlig.

Sentrale forvaltningsrettslige regler for Statsforvalters tilskuddsforvaltning omtales her i rundskrivet. Statsforvalterne bør i forkant av saksbehandlingen gå igjennom sin veiledningspraksis for å sikre tilstrekkelig veiledning og likebehandling av søkerne.

Sammenhengen med krav til å etablere internkontroll med saksbehandlingen er blant annet å sikre at forvaltningsloven etterleves.

3.3.1 Vurdere habilitet

Regler om inhabilitet følger av forvaltningsloven §§ 6 - 10. At en person er inhabil vil si at det foreligger omstendigheter som er egnet til å svekke tilliten til vedkommendes upartiskhet. En saksbehandler som er inhabil kan verken tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse, eller treffe avgjørelse i den konkrete saken, jf. forvaltningsloven § 6 første ledd.

Forvaltningslovens § 6 første ledd angir konkrete tilfeller der saksbehandler er inhabil grunnet sin relasjon til sakens parter. Saksbehandler vil alltid være inhabil i de tilfeller som er nevnt i § 6 første ledd.

Etter § 6 andre ledd kan det også foreligge «andre særegne forhold» som er egnet til å svekke saksbehandlers upartiskhet. Dette gjelder de tilfeller som ikke faller inn under første ledd.

Saksbehandler kan være inhabil der avgjørelsen i saken kan ha betydning for saksbehandleren selv. Tilsvarende gjelder der saken har betydning for noen saksbehandler har en nær personlig tilknytning til. Hvorvidt man har en nær personlig tilknytning til noen må vurderes konkret og gjelder en videre krets av personer enn de som er spesifikt nevnt i § 6 første ledd (over). Veiledende for å avgjøre dette, er om den personlige tilknytningen er like nær som den man normalt har i forhold til søsken eller svoger. Dette gjelder for eksempel dersom saksbehandler har et tett personlig vennskapsforhold til søker.

Forvaltningsloven § 8 regulerer hvordan habilitetsspørsmålet skal avgjøres. Hovedregelen er at det er saksbehandler selv som avgjør om han er inhabil i den konkrete saken. Saksbehandler må derfor gjøre denne vurderingen for hver enkelt søknad. Avgjørelsen kan også overlates til nærmeste overordnede til den habilitetsspørsmålet gjelder. Dersom innsigelser om saksbehandlers habilitet er reist av en part i saken, skal innsigelsen alltid legges vekt på i habilitetsvurderingen.

3.3.2 Veiledningsplikten

Statsforvalter har en alminnelig veiledningsplikt innenfor sitt saksområde. Veiledningsplikten følger av forvaltningsloven § 11. Formålet med veiledning fra forvaltningen er å gjøre søkerne i stand til å ivareta sine egne interesser som søkere av tilskudd til siidaandeler og reinlag.

Ved veiledning til den konkrete søker skal Statsforvalter ivareta likebehandling av søkerne og være bevisst sin rolle som objektiv forvalter av tilskudd. Er det to eller flere parter med motstridende interesser i en sak, må ikke veiledning eller bistand gis på en slik måte at det kan gi grunn til å trekke forvaltningens objektivitet i tvil. Omfanget av veiledningsplikten må også tilpasses det enkelte

forvaltningsorgans situasjon og kapasitet. Ved veiledning i konkrete saker bør saksbehandler være bevisst på at den ikke kjenner alle sider av saken, hvilket kan resultere i at Statsforvalterne gir veiledning som viser seg å være feil ved en senere gjennomgang av alle forhold i den konkrete sak.

Statsforvalterne må kunne veilede om

- Rettsreglene som gjelder for søknad om og tildeling av tilskudd. For å kunne ivareta sin veiledningsplikt må Statsforvalteren holde seg oppdatert på regelverket og tolkningen av dette. Statsforvalteren må informere om muligheten for dispensasjon der det er aktuelt.
- Hvordan søknad om tilskudd skal leveres. Dette omfatter informasjon om gjeldende søknadsfrister og henvisning til fastsatt søknadsskjema.
- Muligheten til å klage på vedtaket og fremgangsmåten ved klage. Dersom søker kommer med innsigelser på vedtaket, må Statsforvalteren opplyse søker om muligheten til og fremgangsmåten for å klage.

Det er viktig at Statsforvalteren gir korrekt veiledning. Landbruksdirektoratet bistår Statsforvalteren med forståelsen av regelverket for tilskudd og bruk av søknadssystemet.

4 Informasjon til søkere om tilskuddene

4.1 Lyse ut tilskuddet

Økonomiregelverket pkt. 6.3.1 stiller krav om at tilskuddet skal lyses ut på en slik måte at man når hele gruppen av potensielle mottakere i tråd med tilskuddsbevilgningen. Formålet med utlysningen er å gjøre ordningen kjent for alle tilskuddsmottakere, og sikre grunnleggende prinsipper i forvaltningen om åpenhet og likebehandling.

Potensielle mottakere er registrerte siidaandelsledere og reinlag. Statsforvalteren i det enkelte embetet må vurdere hvordan årets tilskuddsbevilgning og det tilhørende regelverket best kan gjøres kjent for aktuelle søkere.

4.2 Veiledningsmateriell

Landbruksdirektoratet har ansvar for å utarbeide og distribuere skriftlig veiledningsmateriell, og utarbeider:

- Kommentarer til forskriften som publiseres på nett
- Søknadsskjema med veiledning til utfylling av søknaden
- Veiledning til elektronisk søknad

Statsforvalteren skal ikke utarbeide egne veiledere. Statsforvalteren skal etter henvendelser fra mulige søkere, gi utfyllende veiledning til Landbruksdirektoratets veiledningsmateriell, og ellers bidra til at informasjon om ordningen blir kjent for målgruppen.

5 Saksbehandling

Statsforvalteren skal avgjøre søknaden i tråd med de rutiner for saksbehandling som er etablert på forhånd slik det er beskrevet i kapittel 3. I denne forbindelse må statsforvalteren

- behandle kontrollmeldinger som slår ut maskinelt i saksbehandlerskjema
- vurdere behovet for å kontrollere opplysninger fra søker, og hvordan opplysningene skal kontrolleres
- avgjøre om vilkårene som er fastsatt i forskriften, er oppfylt
- avgjøre om det er behov for å innhente ytterligere opplysninger som kan opplyse saken før vedtak
- avgjøre om det skal gis dispensasjon
- avgjøre om det er grunnlag for å avkorte tilskuddet på grunn av feilopplysninger
- avgjøre om det er grunnlag for å avkorte eller holde tilbake tilskuddet som følge av brudd på annet regelverk

Gjennomførte kontrolltiltak skal dokumenteres på en tilfredsstillende måte. Saksbehandlingssystemet har ikke noen funksjon for å legge inn dokumentasjon på gjennomførte kontroller, saksbehandler må derfor sørge for å dokumentere dette på annet vis. Det å dokumentere de kontroller man har gjort er et virkemiddel for å sikre etterprøvbarehet. Målet er ikke å dokumentere mest mulig, men å dokumentere de kontroller som er gjort som anses som en nødvendig del av grunnlaget for vedtaket om tilskudd.

Rundskrivets kommentarer til regelverk gir en redegjørelse for grunnvilkår for tilskudd og av reglene for hver enkelt tilskuddsordning.

5.1 Vurdering og kontroll av vilkårene i forskriften

5.1.1 Vilkår som må være oppfylt for alle søkere

Vilkårene i forskriften §§ 3 og 4 er grunnvilkår, som må være oppfylt for alle som søker om tilskudd. Det går frem av bestemmelsene om vilkårene gjelder siidaandelsledere og/eller reinlag. Se kommentarer til vilkårene i §§ 3 og 4 i kommentarer til regelverk.

5.1.2 § 3 Generelle vilkår for tilskudd

Tilskuddsmottaker må være siidaandelsleder eller reinlag og:

- 1) Melding om reindrift må være levert
- 2) Salgsinntekt fra salg av kjøtt fra rein i reinlagets/siidaandelsleders eget merke må ha vært minst 50 000 kroner eksklusive merverdiavgift siste kalenderår
- 3) Leder av siidaandel mottar ikke alderspensjon etter folketrygdens regler i driftsåret søknaden gjelder

For søker som kun søker om etableringstilskudd, gjelder ikke kravet om minsteinntekt, jf. § 9 andre ledd.

5.1.2.1 Siidaandelsleder eller reinlag

Det er kun siidaandelsledere og reinlag som kan motta tilskudd etter denne forskriften. For å komme inn i søknadssystemet må de være registrert i grunnregisteret.

Etter reindriftsloven har lederen av en sideordnet rekrutteringsandel i utgangspunktet samme rettigheter og plikter som en siidaandelsleder. I bestemmelsens andre ledd presiseres det imidlertid

at leder av sideordnet rekrutteringsandel ikke kan stå som tilskuddsmottaker etter denne forskriften. Dersom kontrollen viser at søker er leder av sideordnet rekrutteringsandel, må statsforvalter avslå søknaden. Inntekter og kalveslakt fra den sideordnede rekrutteringsandelen kan imidlertid inngå i beregningsgrunnlaget for produksjonspremie og kalveslaktetilskudd for siidaandelen den sideordnede rekrutteringsandelen er tilknyttet. I den digitale løsningen beregnes dette automatisk basert på innrapporterte opplysninger fra slakteri og melding om reindrift.

5.1.2.2 Melding om reindrift

Melding om reindrift må være levert før søknaden kan registreres i systemet. Hvis vilkåret om levering av melding om reindrift ikke er oppfylt må søknaden avslås/avvises.

Søkere kan ikke levere søknad elektronisk uten at melding om reindrift er levert. Statsforvalter kan likevel komme til å motta søknader som ikke er levert i den digitale løsningen, og oppdage at melding om reindrift ikke er levert. Statsforvalter bør i disse tilfellene etterspørre melding om reindrift fra den aktuelle siidaandelen.

Dersom statsforvalter ikke mottar melding om reindrift, vil ikke vilkåret være oppfylt og søknaden må normalt avslås.

Manglende mottak av melding om reindrift kan få konsekvenser for øvrige siidaandeler i distriktet, da man i utgangspunktet ikke kan vurdere hovedvilkåret om reintall etter § 4 før alle siidaandeler i et distrikt har levert melding om reindrift. Se kommentarer til dette vilkåret i pkt. 5.1 3.

5.1.2.3 Salgsinntekt

Innrapporterte salgsinntekter rapportert fra slakteri hentes fra slaktebasen. Søker skal oppgi eventuelle inntekter fra videreforedling og privatslakt, bonus fra slakteri og utenlandsk bearbeiding. Saksbehandlingssystemet kontrollerer om salgsinntekt fra salg av kjøtt i eget merke fra rein for

- reinlagets eller
- siidandelsleder(e)s og barn av siidaandelsleder(e) under 17 år pr. 1. januar i driftsåret

har vært minst 50 000 kroner.

Det er kun inntekter fra salg av kjøtt som tas med i beregningen når dette vilkåret vurderes.

Statsforvalteren må vurdere om opplysningene søker oppgir i søknaden skal legges til grunn, eller om det skal innhentes opplysninger som sannsynliggjør at de oppgitte inntektene fra søker kan legges til grunn ved beregning av tilskuddet. Behovet for å innhente supplerende opplysninger bør gjøres på grunnlag av risikovurderinger.

Aktuell dokumentasjon kan for eksempel være salgsbilag/faktura/avregninger som viser hvilket produkt som er solgt/omsatt, salgssummen, og tidspunktet for når varen ble levert og kravet på betalingen oppstod. For reineiery som ikke er næringsdrivende må dokumentasjonen vise hva som er solgt, pris og oppgjør for salget.

5.1.2.4 Alderspensjon

Saksbehandlingssystemet kontrollerer om siidaandelsleder har mottatt alderspensjon i reindriftsåret opp mot opplysninger fra Skatteetaten.

5.1.3 § 4 Vilkår om reintallet for siidaene

Etter hovedregelen må siidaens reintall per 31. mars i tilskuddsåret være i samsvar med øvre reintall fastsatt i godkjente bruksregler. Forskriftens andre ledd har stilt opp en rekke unntak fra hovedregelen som gjør at tilskudd likevel kan innvilges til siidaandelslederen.

Søker gir ikke opplysninger om reintallet i søknaden. Opplysninger om fastsatt reintall i siidaen og faktisk reintall hentes fra henholdsvis bruksregler og melding om reindrift. Det vil også komme frem av systemet dersom det er fastsatt et reintall for siidaandelen. Saksbehandlingssystemet kontrollerer om faktisk reintall overstiger fastsatt reintall, både for siidaen totalt og for den enkelte siidaandelen.

For å vurdere hovedvilkåret om reintall avhenger det i utgangspunktet av at alle siidaandeler i et distrikt har levert melding om reindrift. Det samme gjelder siidaer som har fått fastsatt øvre reintall. Dersom det er opprettet en eller flere sideordnede rekrutteringsandeler i distriktet/siidaen, må også disse levere melding om reindrift for at Statsforvalter skal kjenne til det totale reintallet. Statsforvalter kan i utgangspunktet ikke behandle søknader etter unntaksvilkårene i § 4 a-f uten å ha tatt stilling til hovedvilkåret. Dersom den maskinelle kontrollen viser at øvre reintall for distriktet er overskredet selv om ikke alle siidaandeler har levert melding om reindrift, kan statsforvalter vurdere vilkåret som ikke oppfylt, og vurdere om den enkelte søknaden oppfyller noen av unntaksvilkårene.

Dersom enkelte siidaandeler i et distrikt ikke har levert melding om reindrift, slik at statsforvalter (maskinell kontroll) ikke har nok opplysninger til å kunne vurdere hovedvilkåret som oppfylt/ikke oppfylt, kan ikke søknadene behandles. Statsforvalteren må i disse tilfellene etterspørre melding om reindrift fra de siidaandelene som ikke har levert.

I de tilfellene statsforvalteren ikke mottar melding om reindrift fra alle siidaandeler i et distrikt, selv når dette har vært etterspurt, kan statsforvalteren vurdere søknadene til øvrige siidaandeler etter unntaksvilkårene. Hovedvilkåret må da vurderes som ikke oppfylt på bakgrunn av manglende opplysninger. Dersom statsforvalteren på et senere tidspunkt har mottatt MOR fra alle siidaandelene, må det vurderes omgjøring av de vedtakene som tidligere er fattet.

Ved dispensasjon fra reintallsvilkåret, må saksbehandler legge inn et midlertidig fastsatt riktig øvre reintall.

Dersom en siidaandel har "inngått egen avtale om fordeling av reintall" må dette håndteres av saksbehandler ved at de avtalte reintallene settes (midlertidig) som fastsatt øvre reintall på siidaandelene, og så bruke 4a-e i løsningen. Dersom reintallet ikke er overskredet, eller et eller flere av vilkårene i andre ledd bokstav a.-f. er oppfylt, kan siidaandelsleder få tilskudd. Om vilkårene ikke er oppfylt vil saksbehandlingssystemet utmåle tilskudd etter § 5.

Dersom grunnvilkåret om reintall vurderes til «IKKE OK» og saksbehandler har krysset av på dispensasjon vil saksbehandlingssystemet gi en stoppmelding med «Du kan ikke benytte den generelle dispensasjonsmuligheten når vilkår om reintall ikke er oppfylt. Dersom du ønsker å dispensere fra vilkåret om reintall, må du endre fastsatt øvre reintall for siidaandelen og benytte unntaksregel 4a -e». Saksbehandler må da legge inn midlertidig fastsatt øvre reintall.

Statsforvalteren må vurdere om opplysningene om reintall søker har oppgitt i melding om reindrift skal legges til grunn, eller om det skal innhentes opplysninger som sannsynliggjør at de oppgitte opplysningene kan legges til grunn ved beregning av tilskuddet. Dersom andre tall skal legges til grunn må disse registreres i saksbehandlingssystemet. Behovet for å innhente supplerende opplysninger bør gjøres på grunnlag av risikovurderinger. Se mer om gjennomføring av kontroll av opplysninger fra MOR i «Forskrift om melding om reindrift - forvaltningsansvar og saksbehandling».

For siidaandeler som har opprettet en sideordnet rekrutteringsandel, vil det samlede reintall for disse summeres ved vurdering av vilkåret om reintall. Tallet baseres på innrapportert reintall fra melding om reindrift fra siidaandelen og den tilknyttede sideordnede rekrutteringsandelen. Dette gjelder både ved vurdering av siidaandelens reintall der det er fastsatt et øvre reintall for siidaandelen i § 4a-e, og ved vurdering av reintallsøkning etter § 4f. I den digitale løsningen gjøres dette automatisk.

5.1.4 § 5 Utmåling av tilskudd ved overskridelse eller økning i reintallet

Bestemmelsen fastslår i første og andre ledd at tilskudd kan gis selv om vilkår i § 4 ikke er oppfylt, men da med en reduksjon som beskrevet i § 5 første og andre ledd. Systemet beregner automatisk reduksjon i tilskudd ved overskridelser innenfor rammene av § 5.

Se også kommentarer til utmåling § 5 i kommentarer til regelverk.

5.2 Vilkår for de ulike ordningene

Forskriften §§ 7 til 12 regulerer de ulike tilskuddene som kan gis. Statsforvalteren skal vurdere de tilskuddene som søker har krysset av for i søknadsskjemaet. Se kommentarer til regelverket for de enkelte ordningene i kommentarer til regelverk. Nedenfor er kontrollen med den enkelte tilskuddsordning beskrevet.

Saksbehandlingssystemet beregner tilskudd ut fra opplysningene som foreligger.

5.2.1 § 7 Særskilt driftstilskudd til ungdom

Tilskuddet kan gis til siidaandelsledere som er under 30 år per 1. januar i driftsåret.

For søknader hvor søkere krysser av for at de søker på dette tilskuddet, kontrollerer saksbehandlingssystemet om søkerne er under 30 år per 1. januar i driftsåret. Søker gir ingen opplysninger i søknaden om dette tilskuddet.

Saksbehandlingen håndteres av saksbehandlingssystemet, Statsforvalter skal håndtere eventuelle systemmeldinger.

5.2.2 § 8 Særskilt driftstilskudd til kvinner

Tilskuddet kan gis til kvinner som står alene som siidaandelsleder og som har reindrift som hovednæring.

For søknader hvor søkere krysser av for at de søker på dette tilskuddet, kontrollerer saksbehandlingssystemet kjønn, antall siidaandelsledere og om inntektene fra salg av kjøtt i

hovedsak stammer fra reindriften. Opplysninger om personinntekt for siste skatteoppgjør henter saksbehandlingssystemet fra skatteetaten, mens inntekter fra slakt hentes fra slaktebasen. Søker kan i søknaden legge inn opplysninger om andre inntekter fra salg av kjøtt og inntekter som lærling.

Inntektsopplysningene fra siste skatteoppgjør sjekkes mot inntekter fra slakt i slaktebasen samme år som skatteoppgjøret er fra. For søknader for driftsåret 2023/2024 må søkere manuelt oppgi slakteopplysninger for året 2022, da dette ikke vil være tilgjengelig. For fremtiden vil dette gjøres automatisk.

Statsforvalteren må vurdere om opplysningene søker oppgir i søknaden kan legges til grunn, eller om det skal innhentes opplysninger som bekrefter de oppgitte inntektene. Behovet for å innhente supplerende opplysninger bør gjøres på grunnlag av risikovurderinger, jf. kap. 3.2 over.

Aktuell dokumentasjon kan for eksempel være salgsbilag/faktura/avregninger som viser hvilket produkt som er solgt/omsatt, salgssummen, og tidspunktet for når varen ble levert og kravet på betalingen oppstod.

5.2.3 § 9 Etableringstilskudd

Tilskuddet gis til siidaandelsleder som får overdratt eller opprettet siidaandel til seg før fylte 35 år.

For søknader hvor søkere krysser av for at de søker på dette tilskuddet, kontrollerer saksbehandlingssystemet om søker var under 35 år da han/hun ble leder og antall år i lederrollen. Søker oppgir ikke noen opplysninger ved søknad om dette tilskuddet. Opplysningene om alder og antall år i lederrollen henter saksbehandlingssystemet fra grunndata.

Saksbehandlingen håndteres av saksbehandlingssystemet, Statsforvalter skal håndtere eventuelle systemmeldinger.

5.2.4 § 10 Produksjonspremie

Tilskuddet beregnes med utgangspunkt i nærmere bestemte salgsinntekter fra rein som tilhører reinlaget, siidaandelsleder og eventuelt øvrige reineiere i siidaandelen det siste kalenderåret.

I særlige tilfeller gir Landbruksdirektoratet dispensasjon fra beregningsperioden for produksjonspremie, i medhold av § 18. Dette medfører endring i beregningsperioden i systemet for både året det gis dispensasjon (utvidet periode), og året etter (innskrenket periode). Landbruksdirektoratet sørger for at riktig beregningsperiode registreres i saksbehandlingssystemet slik at beregningen av tilskudd blir riktig for søker og saksbehandler. Tilskuddsbrevet opplyser om hvilken periode som er lagt til grunn i disse tilfellene.

For søknader hvor søkere krysser av for at de søker på dette tilskuddet henter saksbehandlingssystemet inntekter fra salg til slakteri fra slaktebasen. Søker kan i tillegg oppgi bonus fra slakteri, videreforedling og privatslakt, utenlandsk bearbeiding og andre salgsinntekter fra rein i søknaden.

Statsforvalteren må vurdere om opplysningene søker oppgir i søknaden kan legges til grunn, eller om det skal innhentes opplysninger som bekrefter de oppgitte inntektene. Behovet for å innhente supplerende opplysninger bør gjøres på grunnlag av risikovurderinger, jf. pkt. 3.2 foran.

Aktuell dokumentasjon kan for eksempel være salgsbilag/faktura/avregninger som viser hvilket produkt som er solgt/omsatt, salgssummen, og tidspunktet for når varen ble levert og kravet på betalingen oppstod. For reineiere som ikke er næringsdrivende må dokumentasjonen vise hva som er solgt, pris og oppgjør for salget.

5.2.4.1 Dispensasjon

Når en siidaandel avvikles, og hele reinflokken slaktes, kan Landbruksdirektoratet avgjøre at det skal utbetales tilskudd også for salgsinntekt som overstiger den grensen som er fastsatt i femte ledd. Når statsforvalteren mottar opplysninger om at siidaandelsledere som har avviklet driften, må statsforvalteren sende opplysningene til Landbruksdirektoratet så snart som mulig. Landbruksdirektoratet avgjør saken, og sender vedtaket til statsforvalteren for videre behandling av søknaden. Statsforvalter må registrere dispensasjonen i saksbehandlingssystemet.

5.2.5 § 11 Kalveslaktetilskudd

Tilskuddet gis til siidaandeler og reinlag for kalver slaktet i perioden 15.august – 31.mars.

For søknader hvor søkere krysser av for at de søker på dette tilskuddet, innhenter saksbehandlingssystemet opplysninger om antall slaktet kalv i perioden 15. august til 31. mars fra slaktedatabasen. Søker oppgir ikke noen opplysninger ved søknad om dette tilskuddet.

Saksbehandlingen håndteres av saksbehandlingssystemet, Statsforvalter skal håndtere eventuelle systemmeldinger.

5.2.6 § 12 Ektefelle-/samboertillegg

Tilskuddet gis til ektefeller/samboer som utøver aktiv reindrift i samme siidaandel og der begge står som ledere.

For søknader hvor søkere krysser av for at de søker på dette tilskuddet, kontrollerer saksbehandlingssystemet om det er en felles siidaandel og om ektefellene/samboerne har en personinntekt under 250 000 kroner utenfor reindriften ved siste skatteoppgjør. Søker kan oppgi inntekter fra verv innen reindriften som er inkludert i personinntekten. Opplysninger om personinntekt og overskudd fra reindrift hentes fra skatteetaten.

Statsforvalteren må vurdere om opplysningene søker oppgir i søknaden kan legges til grunn, eller om det skal innhentes opplysninger som bekrefter at de oppgitte inntektene. Behovet for å innhente supplerende opplysninger bør gjøres på grunnlag av risikovurderinger, jf. pkt. 3.2 foran.

5.2.6.1 Dispensasjon

Statsforvalteren kan dispensere fra kravet om å eie rein i samme siidaandel i året ekteskapet/samboerskapet er inngått. Hvis det kan dokumenteres at ekteskap/samboerskap er inngått i det driftsåret søknaden gjelder, bør det normalt innvilges dispensasjon.

Statsforvalterens vurdering av om det kan gis dispensasjon fra eierskap, må fremgå i et eget dispensasjonsvedtaksbrev. I tilskuddsbrevet vil det fremkomme en standardtekst. Vedtak om dispensasjon skal arkiveres på samme sak som søknaden og vedtak om tilskudd, se pkt. 2.7.

5.2.7 Adgang til å innhente opplysninger

Forskriften § 13 har bestemmelser om opplysningsplikt og kontroll. Bestemmelsen bruker betegnelsen tilskuddsmottaker, ikke søker. En naturlig forståelse av bestemmelsen vil imidlertid være at den omfatter både potensielle og reelle tilskuddsmottakere, dvs. både søkere og de som allerede har mottatt tilskudd.

I noen saker kan det være aktuelt å innhente opplysninger ut over det som kommer fram i søknaden. Forskriften § 13 gir statsforvalteren en adgang til å innhente slike opplysninger i søknadsbehandlingen. Statsforvalteren må vurdere hvilke opplysninger det eventuelt er nødvendig å innhente for å kunne avgjøre søknaden.

Forskriften § 13 gir også hjemmel for å innhente opplysninger i en klagesak eller en omgjørings sak.

Dette er beskrevet i kapittel 7 Behandling av klager.

Statsforvalteren må gi tilskuddsmottaker en frist for å gi opplysningene, jf. forvaltningsloven § 17 jf. § 16. Dersom tilskuddsmottaker ikke gir opplysningene innen fristen, bør statsforvalteren i første omgang vurdere om det skal purres på opplysningene.

Dersom tilskuddsmottakeren ikke gir opplysningene innen rimelig tid, må statsforvalteren avgjøre saken på bakgrunn av de opplysningene som er tilgjengelige.

5.2.8 Vurdere dispensasjon

Statsforvalteren skal vurdere om det skal gis dispensasjoner fra søknadsfristen i forskriften § 6 og fra vilkåret om at begge ektefellene/samboerne eier rein i samme siidaandel etter forskriften § 12 andre ledd. Dette er beskrevet i veiledningen til disse bestemmelsene.

Statsforvalteren må beskrive de bakenforliggende forholdene og gi begrunnelse for sine vurderinger av om dispensasjon skal gis eller ikke. Statsforvalterens vurdering av om det kan gis dispensasjon fra søknadsfristen, kan fremgå i et eget vedtaksbrev, eller beskrives som fritekst under samlefeltet «Begrunnelse» i saksbehandlingsløsningen.

Landbruksdirektoratet skal vurdere om det kan gis dispensasjon fra inntektsgrensen etter § 10, og fra forskriftens bestemmelser i særlige tilfeller, jf. forskriften § 18. Dersom opplysninger i søknaden eller andre opplysninger i saken tilsier at det kan vurderes dispensasjon etter noen av disse bestemmelsene, skal statsforvalteren oversende søknaden til Landbruksdirektoratet, som avgjør om dispensasjon skal innvilges eller ikke. Landbruksdirektoratet sender vedtaket til statsforvalteren for videre behandling av søknaden.

5.2.9 Vurdere avkorting i og/eller tilbakehold av tilskuddsutbetalingen

Avkortingsvurderingen har betydning for fastsettelsen av tilskuddet. Muligheten for avkorting er hjemlet i forskriften § 16.

Forskriften § 16 har også en bestemmelse om at tilskudd i visse tilfeller kan holdes tilbake. Dette har ikke betydning for fastsettelsen av tilskuddet. Bestemmelsene om avkorting og tilbakehold

behandles likevel samlet i dette rundskrivet, ettersom vurderingene i begge tilfeller knytter seg til søkers/tilskuddsmottakers aktsomhet.

Bestemmelsen bruker betegnelsen tilskuddsmottaker, ikke søker. Det følger imidlertid av innholdet i bestemmelsen at tilskuddet ikke nødvendigvis er utbetalt på det tidspunktet statsforvalteren skal vurdere om tilskuddet skal avkortes og/eller holdes tilbake. Statsforvalteren kan derfor bruke bestemmelsen på både potensielle og reelle tilskuddsmottakere, dvs. både søkere og de som allerede har mottatt tilskudd.

Bestemmelsen har to vurderingsmomenter, med forskjellig mulige utfall:

- I. Har tilskuddsmottaker uaktsomt eller forsettlig gitt feil opplysninger i søknaden som har eller kunne ført til en feil utbetaling?
 - Hvis svaret er nei, kan tilskuddet ikke avkortes
 - Hvis svaret er ja, kan statsforvalteren fatte vedtak om avkortning av hele eller deler av tilskuddet
- II. Har tilskuddsmottaker ved (grov) uaktsomhet eller forsett brutt lover eller forskrifter for reindriftsnæringen?
 - Hvis svaret er nei, kan tilskuddet ikke avkortes
 - Hvis svaret er ja, kan statsforvalteren fatte vedtak om at hele eller deler av tilskuddet skal holdes tilbake, eventuelt at utbetalingen skal avkortes helt eller delvis.

Avkortingsvurderingen er en skjønnsmessig vurdering. De individuelle statsforvalterembeter forutsettes selv å etablere egne rutiner for vurdering av avkortningens størrelse.

I den digitale løsningen fremkommer det en standardtekst når tilskuddet er avkortet og/eller tilbakeholdt. Saksbehandler kan fylle ut begrunnelse for den vurderingen som er gjort i eget felt under saksbehandlingen, med konkrete henvisninger til hvorfor avgjørelsen er tatt. Alternativt kan statsforvalteren fatte egne vedtak som gjelder avkortning, med henvisning fra tilskuddsvedtaket.

5.2.9.1 Forskriften § 16 første ledd: Feil eller mangelfulle opplysninger i søknaden

Kjerneområde for bestemmelsens første ledd er tilfeller hvor reindriftsmyndighetene gjennom saksbehandling og kontroll oppdager feilopplysninger. Hvis søker selv sier fra om feilen uoppfordret, uten at reindriftsmyndighetene har tatt kontakt med søker, bør tilskuddet beregnes ut fra de korrigerede opplysningene og ikke avkortes.

Hvis statsforvalteren konkluderer med at søker har gitt feil eller mangelfulle opplysninger i søknaden, må statsforvalteren beregne tilskuddet ut fra de opplysningene som kan legges til grunn som korrekte.

Statsforvalteren kan i tillegg avkorte i den samlede tilskuddsberegningen når søker har gitt feilopplysningene ved uaktsomhet eller med forsett, og dette har eller kunne ha ført til en urettmessig utbetaling.

Aktsomhetsvurderingen

Aktsomhetskravet i bestemmelsen innebærer at det ikke kan avkortes i tilskuddet hvis tilskuddsmottaker var i aktsom god tro om at opplysningene som ble gitt var riktige. Det kan heller ikke avkortes hvis feilopplysningene har ført til en lavere utbetaling enn tilskuddsmottaker ellers

kunne fått.

Ved vurdering av aktsomhetskravet må statsforvalteren gjøre en avveining av flere hensyn. Blant annet om det var uklarheter i søknadsskjema, regelverk eller annen informasjon. Det må i så fall vurderes om denne uklarheten kunne skape tolkningstvil hos tilskuddsmottakeren, og om han eller hun har kontaktet statsforvalteren for å avklare uklarheten. Det ses også hen til tidligere praksis der aktsomhetskravet er blitt vurdert.

Hvis statsforvalteren etter en vurdering har kommet fram til at søker ikke har vært i aktsom god tro, må det konkluderes med at tilskuddsmottaker har gitt feilopplysningene ved uaktsomhet eller med forsett. Hvis opplysningene i tillegg førte til eller kunne ført til at tilskuddet ble utbetalt med for høyt beløp, må statsforvalteren vurdere om hele eller deler av tilskuddet skal avkortes.

Avkortingsvurderingen

Når det er konstatert uaktsomhet eller forsett som førte til eller kunne ført til en høyere tilskuddsutbetaling enn berettiget, må statsforvalteren vurdere om det skal avkortes i det berettigede tilskuddsbeløpet, og eventuelt med hvilket beløp.

Etter forvaltningspraksis kan tilskuddsbeløpet avkortes med et beløp tilsvarende økningen i tilskudd feilopplysningen ville ført til. Statsforvalteren kan, etter en vurdering av rimelighet, forholdsmessighet og særskilte forhold hos søker eller i reindriften, komme til at avkortingsbeløpet skal settes høyere eller lavere.

For å ivareta likebehandlingsprinsippet bør det etableres rutiner som sikrer det, og ellers ses hen til tidligere behandling av lignende saker.

Beløpet som avkortes kan aldri være større enn søkers tilskuddsutbetaling i den enkelte søknadsperioden.

5.2.9.2 Forskriften § 16 andre ledd: Brudd på regelverk i reindriftsnæringen

Når det under søknadsbehandlingen kommer frem at tilskuddsmottaker driver eller har drevet sin virksomhet i strid med lover eller forskrifter for reindriftsnæringen, må statsforvalteren vurdere om hele eller deler av tilskuddet skal holdes tilbake eller avkortes.

Aktsomhetsvurderingen

For at tilskuddet skal kunne holdes tilbake eller avkortes, må vedkommende myndighet ha konstatert at tilskuddsmottaker har handlet uaktsomt, grovt uaktsomt eller forsettlig ved overtredelsen av det aktuelle regelverket. Dersom andre myndigheter enn statsforvalteren har fattet vedtak i saken, skal ikke statsforvalteren gjøre en egen aktsomhetsvurdering, men forholde seg til vedtaket som er fattet. Der slik aktsomhetsvurdering ikke er foretatt, må statsforvalteren gjøre en selvstendig aktsomhetsvurdering.

Når det er konstatert at regelverket er brutt ved uaktsomhet, grov uaktsomhet eller med forsett, skal statsforvalteren vurdere om tilskuddet til siidaandelen eller reinlaget skal holdes tilbake og/eller avkortes.

Tilbakehold av tilskudd

Når det er konstatert at regelverket er brutt ved uaktsomhet eller forsett, må statsforvalteren vurdere hvor mye av tilskuddet som skal holdes tilbake. Tilskuddet som holdes tilbake bør være stort nok til

å legge press på tilskuddsmottaker til å rette opp ulovligheter i hans eller hennes drift, men ikke så stort at det oppleves som urimelig og forringer tilskuddsmottakerens økonomi.

Hvis søker har rettet opp forholdet og innrettet sin drift slik at den er blitt lovlig, kan tilskuddet ikke lenger holdes tilbake. Det er organet som har fattet vedtaket om brudd som kan bekrefte at forholdet er rettet. Hvis dokumentasjonen ikke er enkelt tilgjengelig, bør statsforvalteren be tilskuddsmottakeren om å oversende dokumentasjonen.

Statsforvalteren skal oversende vedtak om at tilskuddet skal holdes tilbake til Landbruksdirektoratet, og informere direktoratet når tilskuddet kan utbetales.

Avkorting

Statsforvalteren kan avkorte hele eller deler av tilskudd når den aktuelle myndigheten har konstatert at det ved regelverksbruddet er utvist grov uaktsomhet eller forsett, også der det ulovlige forholdet har blitt rettet.

Graden av eventuell avkorting bør stige proporsjonelt med alvorligheten av handlingen som førte til brudd for relevant regelverk, i tillegg til vurderingen av driftsøkonomiske konsekvenser for den aktuelle tilskuddsmottakeren. For å ivareta likebehandlingsprinsippet bør det ses hen til tidligere behandling av lignende saker.

Beløpet som avkortet kan aldri være større enn søkers tilskuddsutbetaling i den enkelte søknadsperioden.

6 Vedtak og utbetalinger

6.1 Statsforvalter fatter vedtak om å tildele tilskudd

Når søknaden er ferdig behandlet av saksbehandler, skal den sendes til godkjenning. Saken kan enten godkjennes eller returneres til saksbehandler. Når saken er godkjent er vedtaket fattet.

Etter at søknaden er godkjent, vil tilskuddsbrevet bli generert av saksbehandlingssystemet og sendt til søkeren. Tilskuddet utbetales deretter automatisk gjennom Landbruksdirektoratets systemer. Tilskuddet utbetales normalt innen en uke etter at tilskuddsbrevet er mottatt.

6.1.1 Tilskuddsbrev

Vedtaket om å tildele tilskudd skal meddeles søker i et tilskuddsbrev. Søker har valgt målform når søknad om tilskudd sendes inn. Saksbehandlers begrunnelser og kommentarer må skrives på målformen til søker. I saksbehandlingssystemet kan saksbehandler se en forhåndsvisning av tilskuddsbrevet som sendes søkeren i Altinn.

Når vedtaket er godkjent sendes brevet til søkerens innboks i Altinn. Merk at klagefristen først begynner å løpe når søker blir underrettet om vedtakets innhold, som er ved mottak av brevet. Se kapittel 7 Behandling av klager for mer informasjon om klage.

6.2 Utbetaling og kontonummer

Tilskuddet utbetales til kontonummeret som søkeren har registrert hos Landbruksdirektoratet. Søkere som bytter kontonummer må da også oppdatere registrert kontonummer hos Landbruksdirektoratet, gjennom skjemaet [Registrering av kontonummer for utbetaling av tilskudd og erstatning fra Landbruksdirektoratet](#). Hvis tilskuddet utbetales til en avsluttet konto, vil utbetalingen bli sendt i retur til Landbruksdirektoratet. Direktoratet informerer statsforvalter om at utbetalingen har feilet. Statsforvalteren kontakter så søkeren for å få rettet opp kontonummeret. Landbruksdirektoratet vil utbetale tilskuddet på nytt når direktoratet har blitt informert om at søkeren har oppdatert kontonummeret i Altinn.

6.3 Krav til kontroll ved endelig godkjenning av søknaden

Når statsforvalteren fatter vedtak, følger det også krav til kontroll med den økonomiske forpliktelsen som tilskuddsvedtaket vil innebære. I økonomiregelverket er dette omtalt som budsjett disponeringsmyndighet. Økonomibestemmelsenes punkt 2.5.2.1 beskriver kontrollkravene som inngår i å forplikte staten. Statsforvalter må ha rutiner som sikrer at disse oppgavene blir gjort.

Tilskuddsbrevet skal signeres av en ansatt med budsjett disponeringsmyndighet for tilskuddsbevilgningen. Saksbehandlingssystemet dokumenterer hvem som har signert via rolle og tilgangsstyring.

6.3.1 Krav til utøvelse av budsjett disponering

Statsforvalterens vedtak om tilskudd skal godkjennes av en ansatt som har budsjett disponeringsmyndighet. Tildeling av budsjett disponeringsmyndighet til den ansatte må gjøres skriftlig.

Statsforvalter skal ha rutiner for oppfølging av delegert budsjett disponeringsmyndighet. Rutinene bør sikre at roller og tilganger endres når ansatte slutter eller går over i andre stillinger. Myndigheten til å disponere budsjettet følger den ansatte, ikke en stilling. Statsforvalter bør ha tiltak som sikrer at saksbehandlere har kjennskap til regelverk og rammer for saksbehandlingen.

Før en ansatt med budsjett disponeringsmyndighet fatter endelig vedtak skal vedkommende etter økonomibestemmelsene

- a. påse at det er hjemmel for disposisjonen (med disposisjon menes blant annet vedtak om tilskudd) i stortingsvedtak, tildelingsbrev eller andre vedtak og at disposisjonen ellers er i overensstemmelse med gjeldende lover og regler
- b. påse at det er budsjettmessig dekning for utbetalingen
- c. påse at disposisjonen er økonomisk forsvarlig

I praksis betyr dette at den ansatte skal påse at vedtaket er i henhold til tilskuddsregelverket og rundskrivene fra Landbruksdirektoratet. Men også annet regelverk knyttet til vedtaket, særlig forvaltningsloven, er relevant.

Satser og rammer for tilskuddsordningen fastsettes i de årlige reindriftsavtalene på grunnlag av prognoser på forbruk. Avtalepartene kan redusere satsene i løpet av avtaleåret for å sikre at rammen ikke overskrides. For disse ordningene fordeles det ikke budsjett rammer til statsforvalteren. Statsforvalteren behøver utover dette ikke å undersøke om det er budsjettmessig dekning. Landbruksdirektoratet følger opp dette.

6.3.2 Attestasjon

Det er krav om at alle tilskuddsbeløp skal være attestert før utbetaling. Ved attestering kontrolleres det at utbetalingsbeløpet stemmer med vedtak om tilskudd for å sikre at utbetalingen skjer på korrekt grunnlag. Attestasjonskontrollen skjer maskinelt før Landbruksdirektoratet utbetaler tilskuddene.

6.3.3 Arbeidsdeling

For å sikre en forsvarlig arbeidsdeling skal endelig godkjenning gjøres av en annen enn den som har behandlet søknaden. Ved å sikre at alle trinn i en oppgave ikke kan gjøres av en og samme person, forebygges både bevisste og ubevisste feil.

6.3.4 Roller i saksbehandlingssystemet for endelig godkjenning

Det er satt opp en sperre i saksbehandlingssystemet slik at endelig godkjenning ikke kan gjøres av samme person som har saksbehandlet søknaden.

7 Behandling av klager

Dette kapitlet er beholdt uendret siden rundskrivet fra 2023. Ny løsning for klagebehandling blir klar i systemet fra ca. 14. juni. Informasjon om behandling av klager i det nye systemet vil bli lagt til etter nærmere avklaring.

Tilskuddsforskriften § 18 første ledd andre punktum fastslår at Landbruksdirektoratet er klageinstans for statsforvalterens vedtak, mens vedtak fattet av Landbruksdirektoratet kan påklages til Landbruks- og matdepartementet.

Klagesakene skal behandles i henhold til forvaltningsloven kapittel IV, og reglene i kapittel IV og V om saksforberedelse ved enkeltvedtak.

Statsforvalteren skal ta imot alle klager, vurdere og eventuelt omgjøre egne vedtak etter klage, og oversende andre klagesaker til Landbruksdirektoratet.

7.1 Mottak av klager

Statsforvalteren skal ta imot alle klager

Partene forholder seg først og fremst til statsforvalteren i saker om tilskudd til siidaandeler og reinlag. Det er derfor hensiktsmessig at statsforvalteren er partenes kontaktperson i alle klagesaker, også klager på Landbruksdirektoratets vedtak.

Statsforvalteren må ha system og rutiner for å ta imot klager, slik at alle klager blir registrert og behandlet av rett instans.

7.2 Vurdering av klager

Statsforvalteren skal vurdere klager på egne vedtak

Før klagen kan tas til behandling, må statsforvalteren ta stilling til om de formelle vilkårene for å behandle en klage er oppfylt.

7.2.1 Vilkår for å kunne ta klagen til behandling

Følgende vilkår må være oppfylt for at klagen kan realitetsbehandles:

- **Vedtaket må være påklaget innen klagefristens utløp**
Etter forvaltningsloven § 29 er klagefristen 3 uker. Hvis klagen er sendt inn senere, må statsforvalteren vurdere om klagen likevel skal behandles. Vilrårene for å kunne ta klagen under behandling etter at klagefristen er utløpt går frem av forvaltningsloven § 31. Hvis det er gått mer enn ett år siden vedtaket ble truffet, kan klagen uansett ikke tas til behandling.
- **Den som klager må ha rettslig klageinteresse**
Etter forvaltningsloven § 28 kan enkeltvedtak påklages av en part i saken eller annen med rettslig klageinteresse. Det er ikke et vilkår at vedtaket direkte gjelder eller regulerer vedkommende sine rettigheter, så lenge det faktisk og praktisk får eller kan få klare og umiddelbare virkninger for vedkommende. Statsforvalteren må avklare om vedtaket har gitt eller kan føre til slike virkninger for den som klager.

Hvis vilrårene for å behandle klagen ikke foreligger, skal den avvises. Dette følger av forvaltningsloven § 33 andre ledd. Slik avvisning er et enkeltvedtak som kan påklages, og klageren skal i vedtaket gjøres oppmerksom på dette. Landbruksdirektoratet er klageinstans for statsforvalteren sitt avvisningsvedtak.

Hvis klagen ikke avvises, skal statsforvalteren ta vedtaket opp til ny vurdering.

7.2.2 Vurderingen

Opplysningene som klageren gir, må vurderes og kontrolleres i tilstrekkelig grad. Statsforvalteren må vurdere om det skal innhentes ytterligere opplysninger og dokumentasjon for å belyse saken.

Det er tre mulige utfall av klagebehandlingen:

1. **Statsforvalteren gir klager fullt medhold**
Dette er et nytt vedtak, med ny klagerett. Klageren underrettes om at klagen anses bortfalt i melding om vedtak.
2. **Statsforvalteren gir klager delvis medhold**
Dette er et nytt vedtak, med ny klagerett. Klageren spørres om klagen trekkes tilbake i melding om vedtak. Hvis klager ikke positivt opplyser at klagen trekkes, skal saken fortsatt behandles som en klagesak og klargjøres for oversendelse til Landbruksdirektoratet.
3. **Statsforvalteren opprettholder sitt opprinnelige vedtak**
Saken oversendes til Landbruksdirektoratet for behandling og avgjørelse.

Statsforvalteren kan ikke endre sitt opprinnelige vedtak til skade for den som har klaget. Et unntak er hvis det opprinnelige vedtaket er ugyldig.

7.2.3 Ugyldige vedtak

Hvis det under klagebehandlingen viser seg at det påklagede vedtaket er ugyldig, kan statsforvalteren ta saken opp til ny behandling og eventuelt omgjøre vedtaket til skade for klageren etter forvaltningsloven § 35. Slik omgjøring er mest aktuelt dersom vedtaket er ugyldig fordi det bygger på feil opplysninger (forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c).

Det påklagede vedtaket kan også omgjøres etter § 35 første ledd bokstavene a og b. Hvis dette er aktuelt, må statsforvalteren være oppmerksom på fristene, og eventuelt sende saken til Landbruksdirektoratet snarest mulig.

7.2.4 Sakskostnader ved endring til gunst

Etter forvaltningsloven § 36 kan statsforvalteren tilkjenne vesentlige og nødvendige sakskostnader når det påklagede vedtaket blir endret til gunst for parten. Hva som er nødvendig, må avgjøres ut fra en konkret vurdering, hvor feilens art og vanskegrad spiller en vesentlig rolle. I praksis er det særlig spørsmål om det har vært nødvendig for parten å få advokatbistand for å få rettet opp vedtak som bygger på feil i saksbehandlingen eller annen ugyldighetsgrunn. Utgangspunktet bør i slike saker være at utgifter for advokatbistand ikke kan avvises som unødvendige.

Det er et vilkår for å få rett til dekning av sakskostnader at endringen skyldes forhold som ligger innenfor forvaltningens kontroll, f.eks. ved feil ved saksbehandlingen, avgjørelsesgrunnlaget, lovanvendelsen eller annen ugyldighetsgrunn. I saker hvor endringen skyldes endrede faktiske forhold i tiden etter at statsforvalteren traff sitt opprinnelige vedtak, har parten i utgangspunktet ikke rett til å få dekket sakskostnader.

Sakskostnader kan bare tilkjennes der det foreligger et krav om dette fra parten. Statsforvalteren vil imidlertid i en viss utstrekning ha plikt til å gjøre parten oppmerksom på adgangen til å kreve sakskostnader og til å bistå ham eller henne med å fremsette slikt krav, jf. forvaltningsloven § 11 og § 36 fjerde ledd.

7.3 Oversendelse til Landbruksdirektoratet

Etter forvaltningsloven § 33 andre ledd sammenholdt med § 33 fjerde ledd første punktum har statsforvalteren et direkte ansvar for å sørge for at klagesaken blir tilrettelagt. Dette innebærer at statsforvalteren må oversende både klagen og alle relevante dokumenter til Landbruksdirektoratet.

I forbindelse med oversendelsen skal statsforvalteren utarbeide et oversendelsesbrev.

7.3.1 Oversendelsesbrevet

Det er viktig for rettssikkerheten til den som klager at det klart fremgår hvordan forvaltningen oppfatter de faktiske forhold. Oversendelsesbrevet skal gi en oversiktlig og strukturert fremstilling av hva saken gjelder, samt angi de faktiske forhold og de rettsreglene som er lagt til grunn for avgjørelsen. Det er viktig at statsforvalteren vurderer de faktiske forhold opp mot de relevante reglene (subsumsjon), og at dette kommer klart fram i oversendelsesbrevet.

Statsforvalteren må presentere og kommentere alle klagerens anførsler. Anførselene bør forklares heller enn å siteres, hvis dette kan bidra til å oppklare eventuelle misforståelser.

7.3.2 Orientering til klager

Statsforvalteren skal i brev til klageren orientere om at klagen er sendt til Landbruksdirektoratet, og opplyse om at det er anledning til å sende merknader direkte til Landbruksdirektoratet.

Klager skal videre ha kopi av oversendelsesbrevet, jf. forvaltningsloven § 33 fjerde ledd andre punktum. Unntak er opplysninger som unntas partsinnsyn etter forvaltningsloven § 19, eller opplysninger som er taushetsbelagte. Ved at oversendelsesbrevet gir opplysninger om hvordan statsforvalteren oppfatter saksforholdet, får vedkommende en mulighet til å imøtegå vurderingene eller peke på feil eller misforståelser før klagen er ferdig behandlet hos Landbruksdirektoratet.

7.3.3 Behandling hos Landbruksdirektoratet

Som klageinstans har Landbruksdirektoratet hovedansvaret for at saken blir tilstrekkelig opplyst. Dersom Landbruksdirektoratet ikke anser det materialet som er oversendt for å være tilstrekkelig, kan direktoratet enten undersøke klagesaken selv, eller pålegge statsforvalteren å gjøre det. Det er Landbruksdirektoratet som vurderer hva som er mest hensiktsmessig i den enkelte sak.

Landbruksdirektoratet kan treffe nytt vedtak i saken eller oppheve statsforvalterens vedtak og sende saken tilbake til helt eller delvis ny behandling. Dette følger av forvaltningsloven § 34 fjerde ledd.

Hvis Landbruksdirektoratet fatter endelig vedtak i klagesaken, sender direktoratet vedtaket direkte til klageren. Kopi av vedtaket sendes statsforvalteren til orientering.

8 Behandlingen av feilutbetalinger

Det fremgår av forskriften § 15 at feilutbetalinger kan rettes. Dette innebærer både at tilskudd som er utbetalt for mye kan kreves tilbake, og at tilskudd som er utbetalt for lite kan etterbetales.

Bestemmelsen er en kan-bestemmelse, som innebærer at statsforvalteren må vurdere om feilutbetalingen skal korrigeres.

8.1 For lite utbetalt tilskudd

Bestemmelsen omhandler tilskudd som ved en feil er utbetalt med et mindre beløp enn det som fremgår av vedtaket. Den klare hovedregelen er at dette skal etterbetales til tilskuddsmottaker.

Hvis tilskuddsmottaker gjør statsforvalteren oppmerksom på at det er utbetalt mindre tilskudd enn vedtaket sier, må statsforvalteren formidle opplysningene til Landbruksdirektoratet så snart som mulig, slik at direktoratet kan få utbetalt det resterende beløpet til tilskuddsmottakeren. Det samme gjelder hvis det er statsforvalter som oppdager feilen.

Hvis tilskuddsmottakere ellers mener at det er utbetalt for lite tilskudd, f.eks. fordi han eller hun mener at de ikke har fått innvilget tilskudd de har eller skulle ha søkt på, må statsforvalter informere vedkommende om at han eller hun kan klage på vedtaket.

8.2 For mye utbetalt tilskudd

Tilskudd som er utbetalt for mye kan skyldes at:

1. Vedtaket er riktig, men den faktiske utbetalingen er feil
2. Utbetalingen er i henhold til vedtaket, men vedtaket bygger på feil faktum

I det første tilfellet er det Landbruksdirektoratet som må rette opp feilutbetalingen. Statsforvalteren må gjøre Landbruksdirektoratet oppmerksom på feilen så snart som mulig.

I det andre tilfellet må statsforvalter gjøre en konkret vurdering av om det er rimelig å kreve beløpet tilbake. Dette følger av «kan»- ordlyden i forskriften og av den ulovfestede læren om «condictio indebiti». Dersom statsforvalter kommer til at beløpet skal kreves tilbake, må det registreres nytt vedtak i den digitale løsningen.

8.2.1 Vurderingen

Condictio indebiti er den alminnelige lære om retten til å kreve tilbakebetaling av et beløp som betaleren ikke var forpliktet til å betale. Det er et grunnleggende trekk i læren om condictio indebiti at hvert tilfelle skal vurderes konkret under hensyn til rimelighet. Ved vurderingen av om resultatet bør bli tilbakebetaling, er det to hovedhensyn som står grunnleggende mot hverandre:

1. For det første har man oppgjørshensynet, som bygger på tanken om at «gjort er gjort», og at man i ettertid ikke bør rippe opp i forholdet, selv om det viser seg at betalingen var skjedd ved en feil.
2. For det annet har man korreksjonshensynet, som bygger på tanken om at feil bør korrigeres. Blant momenter som ofte vil ha betydning i den enkelte saken er:
 - Partenes subjektive forhold - Hvis tilskuddsmottakeren forstod eller burde forstå at det forelå en feil da han mottok betalingen, tilsier det at tilbakebetaling bør skje.
 - Lojalitetshensynet – Hvis en av partene hadde en anelse eller mistanke om at betalingen er feil, tilsier lojalitetshensynet da at spørsmålet om tilbakebetaling løses i disfavør for den som ikke har gjort sin motpart oppmerksom på forholdet.
 - Objektiv feil - Hvis en feil skyldes forhold på den ene partens side, taler dette for at spørsmålet om tilbakebetaling løses til denne partens ugunst, selv om han ikke kan bebreides for feilen.
 - Tidsmomentet – Hvis det er gått lang tid fra forvaltningen ble, eller burde ha blitt, klar over feilen, taler dette for at tilbakebetaling ikke kreves. Det samme gjelder hvis det går lang tid fra betalingen faktisk fant sted til feilen oppdages og tilbakebetaling kreves.

Hvis feilutbetalingen skyldes at vedtaket bygger på feil faktum, f.eks. ved at tilskuddsmottaker har gitt feil opplysninger, må statsforvalteren ta stilling til om det er adgang til å endre eller omgjøre det opprinnelige vedtaket etter forvaltningsloven § 35. Et vedtak som bygger på feil faktum, vil i de fleste tilfeller kunne omgjøres etter fvl. § 35 første ledd bokstav c.

Det er statsforvalteren som er vedtaksmyndighet i disse sakene. Statsforvalteren må varsle tilskuddsmottakeren om den mulige omgjøringen og tilbakekrevingen i henhold til forvaltningsloven § 16. Omgjøringsvedtak er enkeltvedtak som kan påklages etter forvaltningsloven kap. VI.

8.2.2 Renter

Forskriften § 17 tredje ledd første og andre punktum har bestemmelser om at renter kan kreves tilbake ved uaktsomhet, grov uaktsomhet eller forsett.

Bestemmelsen er en kan-bestemmelse. Når statsforvalteren kommer til at det feilutbetalte beløpet skal kreves tilbake, må statsforvalteren derfor vurdere om det skal ilegges renter på feilutbetalingsbeløpet. For vurderingen av dette viser vi til kommentarrundskrivet.

Statsforvalteren skal fastsette størrelsen på renten i henhold til forskriften § 17 tredje ledd tredje punktum. Bestemmelsen fastslår at rentefoten (rentesatsen) skal settes lik den rentefoten som til enhver tid er fastsatt av Finansdepartementet etter [forsinkelsesrenteloven § 3](#). Denne renten fastsettes av departementet hvert halvår i [Forskrift om forsinkelsesrente og kompensasjon for inndrivelseskostnader](#).

8.2.3 Varsel om omgjøring, tilbakekreving og illeggelse av renter

Statsforvalteren skal varsle om mulig omgjøring, tilbakekreving av feilutbetalt tilskudd og illeggelse av renter før vedtak treffes, jf. forvaltningsloven § 16.

Tilskuddsmottakeren skal gis mulighet til å uttale seg innen en nærmere angitt frist. Fristen bør angis som en bestemt dato for når uttalelsen skal være mottatt, uten at dette betyr at tilskuddsmottaker ikke kan komme med innsigelser senere, jf. bestemmelsen i § 34 andre ledd om at klageinstansen kan ta hensyn til nye omstendigheter og kan ta opp forhold som ikke er berørt klageren.

8.2.4 Innkreving av tilbakebetalings- og avkortingsbeløp

Etter forskriften § 17 kan reindriftsmyndighetene kreve tilbakebetalt differansen mellom utbetalt beløp og berettiget tilskudd som følge av vedtak om tilbakebetaling etter § 15 eller avkortning etter § 16.

Feilutbetalte og avkortede beløp kan kreves tilbake på to måter:

- Ved motregning i tilskuddsutbetalinger til tilskuddsmottakeren
- Ved utsending av faktura

8.2.4.1 Motregning

Statsforvalteren kan etter forskriften § 16 motregne når dette er hensiktsmessig i forhold til saksbehandlingen, f.eks. når statsforvalteren behandler en tilskuddssøknad samtidig som feilutbetalingssaken behandles.

Fire vilkår må være oppfylt for å ha rett til å motregne:

1. Kravene må være komputable (beregnelig),
2. Kravene må være gjensidige,
3. Motkravet (tilbakebetalingskravet) må være forfalt, og
4. Frigjøringstiden for hovedkravet (søkers rett på tilskuddsutbetaling) må være kommet

Motregningsvirkningen inntreer ved å erklære motregning. Det er ingen spesielle formkrav til hvordan en slik erklæring skal utformes, men det er nødvendig å fremsette den. Dette kan praktisk gjøres

ved å ta motregningserklæringen inn i vedtaket om tilskudd. Det er ikke nødvendig at siddaandelsleder eller reinlaget aksepterer, virkningen inntreer selv om parten er helt passiv.

Statsforvalteren må sende tilskuddsvedtak, med informasjon om motregningen, til Landbruksdirektoratet.

Hvis statsforvalter ikke selv erklærer motregning, må saken sendes til Landbruksdirektoratet for innkreving, se punkt 8.2.4.2 om faktura.

Statsforvalteren kan fatte eget vedtak om at eventuelle krav mot siidaandelen skal motregnes i senere års tilskudd. Eventuelle krav om motregning vil fremgå av vedtaksbrevet der det motregnes. Opplysninger om motregning vil være tilgjengelig også for saksbehandler.

Motregning og dekning av eksterne krav

Det kan foretas motregning av andre krav i utbetaling av tilskudd til siidaandeler og reinlag. Dette kan for eksempel være krav fra offentlig myndighet mot tilskuddsmottaker. I tillegg kan det legges inn krav til motregning som følger av særlige hjemler i annet regelverk. Eksempler på slike krav er skatte- og avgiftskrav, eiendomsskatt og vann- og avløpsgebyr. Det kan også tas utlegg i tilskuddet.

I tilskuddsbrevet til tilskuddsmottakeren vil grunnlaget for motregningen i tilskuddet vises med kreditors navn og beløp. Kreditor kan for eksempel være en kommune eller namsmann.

Landbruksdirektoratet legger inn eventuelle krav om motregning i saksbehandlingsløsningen i forkant av saksbehandlingen for det enkelte års søknadsomgang. Beregning av samlet tilskudd der det motregnes gjøres automatisk i løsningen.

8.2.4.2 Faktura

Hvis statsforvalteren ikke motregner, må saken sendes til Landbruksdirektoratet for innkreving så snart vedtaket om tilbakekreving er fattet. Dette for at innkrevingen kan iverksettes for å rette opp i tilskuddsutbetalingen, og foreldelse unngås.

Landbruksdirektoratet kan da sende en faktura til tilskuddsmottaker på beløpet.